

Генеральна репетиція.

Етюд у двох діях

Наталки Полтавки.

Діється в повітовому місті в останніх роках. Українська хата. З лівого боку нема ще куліс, і у стіні вікно. Гра повинна йти жваво, шпарко; розмови гострі, жваві. Головні артисти: розпорядчик, режисер і дірижер; за весь час дії серйозні, затурбовані, навіть похмурі.

Дія перша.

Вечір, при світлі. По правий бік сцени стоять панночки, убрані сільськими дівчатами, у квітках і стяжках; по лівій — паничі, убрані парубками. На переді: розпорядчик, режисер і дірижер.

Розпорядчик (до артистів). Отсе-ж, панове, панночки (кланяється низенько панночкам) і паничі (кланяється паничам), сьогодні у нас іде генеральна репетиція... Буде й публіка. Прошу уклінно, панове, (кланяється на обидва боки) піддержіть нашу честь! Не осороміть! Візьміть ся дружненько на сей раз! Спільне діло! Щоб не було спорів, сварів, вередування! Особливо прошу вас про се, панночки! (Кланяється низенько панночкам, вони сьміють ся). І щоб не було отих „романсів“, що тільки перебивають ходу і шкодять вашим голосам... Прошу! благаю! (Кланяється низенько панночкам, між артистами сьміх). Діло наше гарне, поважне, аматорський спектакль з добродійною метою... Покладім же свою працю на громадське діло і забудьмо

хоч на час свої власні інтереси (Жартами). Та нехай ще піде слава, що у нашому, хоч і невеликому місті, єсть таки великі, артистичні сили! (Між артистами сьміх і крик: „слава!“). Але пам'ятайте, панове, се вже остання репетиція... Як буде тепер, так буде і на спектаклі... Ми не маємо вже часу... Обіцяєтесь добре узяти ся? (Між артистами рух, гомін, сьміх і крик: „Обіцяємось! Обіцяємось!“ Розпорядчик кляється на обидва боки). Ну, спасибі! Сердечна вам подяка! (До режисера і дріжера). А тепер поки що ми порадимось! (Панпочки починають романса: „У зеленому садочку“. Між паночками тиха розмова невдоволення. Режисер і дріжер вглядають ся між собою і сердито здвигают плечима. Розпорядчик безнадійно розводить руками і покірно дожидає. Паночки скінчили. Розпорядчик кляється паночкам понуро). Спасибі! (Панничі нишком сьміють ся. Павза. До режисера). Чи розліпили афіші? (Між артистами крик: „Розліпили! Розліпили! Бачили! Бачили! Так гарно дивити ся! Ух, страшно! На завтра спектакль! Як то буде!“). Треба зажадати, щоб завтра ліхтарі засьвітили по вулицях. Темно буде йти до театру. Може хто й не піде через се!

Дріжер (злісно). Чи вас же послухають? Тепер місяць сьвітить! Скажуть: зайвий розхід!

Розпорядчик (нетерпляче). Який місяць? Що вам сниться? Ніякого місяця нема! Мряка, туман! Нічого не видко!

Режисер. Та що вам обом приснилось! Ні місяця, ні мряки, ні туману! Здіймаєть ся тільки завірюха, що й сьвіта божого не видко!

Розпорядчик (з серцем). Я-ж ішов... мряка...

Режисер (з серцем). Тай я, здаєть ся, не летів! Завірюха!

Дріжер (з серцем). Чи мряка, чи завірюха, нам до того нема діла! По календарю повинен бути місяць, і сьвітити ліхтарі вони вам не стануть!

Режисер (кипить). А як нема по календарю місяця, то засьвічують ліхтарі ще за сонця?

Дріжер (кипить, зі злою іронією). І засьвічують! Такий звичай нашого міста! Ми коректні!

Розпорядчик (кипить). Та поглядіть же самі у вікно!
(Підбігає до вікна). Мряка, бачите!

Режисер. І погляжу! (Підбігає до вікна). Завірюха, як я
й кавав!

Діріжер (підбігає до вікна). Місяць...

Режисер. Який місяць? Де він? Покажіть!

Розпорядчик. Де та завірюха? Галюцинація у вас!

Діріжер. Он де місяць! Он блищить за хмарою! (Усі
три товплять ся біля вікна, спорять ся, кричать: „Де? Що?
Покажіть! Докажіть! Розкажіть! Не бачите! Місяць!
Мряка! Завірюха!“).

Панночка перша. Чому ви, панночки, не слухаєте ре-
жисера, як він каже: „руху більш“? Поставали мов
стовпи...

Панночка друга. А вам що до того? Чи ви тут за
розпорядчика поставлені?

Панночка третя. Ми й самі знаємо, що робити!

Панночка четверта. А вона правду каже... Я сама
вже мала говорити.

Панночка пята. А ви чого мішаєтесь? Хиба ваше діло?
(Між панночками сварка, крик: „І чого лізти, як не просять!
Не мішайте! Яке вам діло! Глядіть себе!“).

Панич перший (до другого). А ви вчора не були на
репетиції?

Панич другий. А ви позавчора?

Панич перший. Я не мав часу!

Панич другий. Тай я не мав часу, але прийшов!

Панич четвертий. Спільне діло! Треба свої інтереси
забути!

Панич пятий. Не вам би те казати! Ви аж двічі не
приходите!

Панич четвертий. А ви тричі! (Між паничами сварка,
крик: „Спільне діло! Свої інтереси! Двічі не були! Тричі
не були! Тільки на кінець прийшли! Один раз не був!“).

Розпорядчик (схаменувшись, сьмієть ся). Тю на нас! Чого
ми споримось! То-ж позавтра буде! Погода може ще
разів десять перемінитись!

Режисер. І то правда! Аби поспоритись!

Діріжер. Славянська натура!

Режисер. Та ще й до того „артисти“!

Діріжер. Та ще й „українські“! (Всі три сьміють ся).

Розпорядчик. Мав ще сказати я за пішоходи... (З до-
садою). Але й кричать! (До артистів). Панове, прошу
тихо! Нічого не чути! (Артисти кричать. Розпорядчик
плеще в долоні). Тихо, панове! Тихо! тихо!

Режисер. Ось пострівайте, я їх утихомирю! (Біжить за ку-
ліси, хапає дзвінка і дзвонить що мога. Артисти втихають,
але чути невдоволені замітки: „Як самі кричали, то й нічого!
Їм можна! А нам і слова сказати не можна! Таке! праведно!“).

Розпорядчик. Коли буде слизько, треба щоб пішоходи
посипати піском...

Панночка перша (регочень ся). От за се спасибі! А то
вчора я як полетіла, думала й не встану! (Між арти-
стами регіт і сьміх: „І мені було! І я! Трохи голови не роз-
бив! Рuku звихнула! Шкандибав цілий день!“).

Діріжер. Усі пішоходи не посиплете! Хиба тільки біля
театру!

Режисер (скипівши). Та що, вам жаль піску? Нехай люде
краще ноги ламають?

Розпорядчик (миролюбно). Ось, годі, годі, прошу вас,
панове, не сперечатись! Спільне діло! (Павза). Можна
посипати тільки ті пішоходи, де публіка йти-ме...
(Між артистами регіт і слова: „Се так сказали! А хто-ж знає,
де публіка йти-ме? Розрішили трудне питання! Вилумали-ж!“
Розпорядчик ухопившись за голову). Ох, вибачайте! Мені
в голові усе перевернулось!

Панночка друга (вискочивши наперед, комічно). А я маю
подати таку пораду: нехай кожен, хто йти-ме у театр,
бере з собою торбинку з піском, тай посипає перед
собою пішоход... Воно буде і для себе не погано
і місту на користь! (Регіт артистів).

Режисер (нетерпляче). Ось годі вам молоти язиками! Треба
діло починати! (Павза. Замислившись). Як би не пошко-
дити нам з отим „сонцем“ і „місяцем“ — небезпе-
чен я! Щоб як раз у пору!

Розпорядчик. Ото-ж глядіть: як „сонце“ стане захо-
дити, „місяць“ починає сходити...

Панночка перша (сентиментально). Коли-б сонце з міся-
цем та поруч, от би гарно було!

Панич перший (галантно). Як дівчина з козаком!

- Діріжер (злісно, на бік). Або вівця з бараном!
- Розпорядчик (здивований). Та Бог з вами! Деж таки видано, щоб сонце з місяцем та були поруч?
- Режисер (іронічно). Трохи за багато поетичної вільності! (Сьміх між артистами. Входить льокай і несе здорового місяця, намальованого жовтою фарбою, з якимись чорними фігурами)
- Усі разом. А се що таке? що таке?
- Льокай. Місяць... Жид приніс.
- Розпорядчик (бере місяця з гнівом). Який се місяць? Куди він потрібен?
- Режисер. На сьміх людям!
- Діріжер. Горобців лякати! (Загальний регіт артистів).
- Розпорядчик. Покликати сюди Жида! (Льокай виходить. По хвилі входить Жид і низенько кланяється).
- Розпорядчик (показує йому місяця). Що се таке?
- Жид. А що-з таке? Місяць... той що у небі!
- Режисер. Хиба такий місяць буває? З колесо завбільшки!
- Жид. А то, нехай здорові будете, щоб видніс! Який же то місяць, як його не бацис? Якийсь злиденний місяць! А цей місяць, хоц у самих генеральських покоях поцепіть, то можна! За верству побацйте! (Загальний регіт артистів).
- Розпорядчик. Та що то ти тут поналяпував ще чорним?
- Жид. Вибацайте, паницу, хиба ви самі не знаєте? То з „Каїн та носе Авеля“! Ви сказали, щоб зовсім у натурі... як єсть...
- Діріжер. Та се справжній „натураліст“!
- Режисер. А щоб його чорт узяв з його „натурою“!
- Розпорядчик (кидає йому місяць). Геть його бери! І щоб зараз був як слід! Бо й шага тоді не дам!
- Режисер. Обріж його навкруг, як з тарілку, та замалюй отих своїх „Каїна та Авеля“!
- Розпорядчик. Та скоро! Його треба у репетиції... Щоб зараз був готовий!
- Жид. На ранок буде готовий! Скоріс аніяк не можна! Хиба мало діла біля його? Казали „такий“, а тепер знов — „отакий“! Я у полковниці, що живе на Дворянській вулиці, завсіди самовара направляю, тай то мені такого не траплялось! Завтра о десятій годині

принесу! Просцавайте! (Виходить. Між артистами: „От тобі й місяць! Сьвітити-ме!“).

Розпорядчик. Ну, що його тепер робити?

Режисер (з серцем). А нічого! Будем без місяця! (Павза). Чи ви взяли хоч „бенгальського огню“? Щоб не застатись ще й без „сонця“!

Розпорядчик. Узяв... Осьде! (Достає з кишені).

Режисер. Ану запаліть трохи! Чи натуральний буде „захід“! (Розпорядчик запалює. Виходить зелений огонь. Регіт артистів).

Режисер (люто). Отакої!

Діріжер. Який „місяць“, таке й „сонце“!

Розпорядчик. Клятий Жид! Казав, що червоне... А тепер і крам зачинений! А щоб тобі добра не було! (Хапаєть ся за голову). Що його робити?

Режисер. І чого питати? Розумієть ся — нічого!

Діріжер. Будем і без „сонця“!

Режисер (повертаючись до вікна). У нас ще й бока одного нема в хаті! Чи так усю репетицію буде? Півбока дранка?

Розпорядчик. Обіцяв ся нестемно на вечір скінчити!

Режисер. Тай збрехав, як і слід бути! Завсіди так! (Павза. Строго, до артистів). Слухайте! Як будуть підіймати завісу, то щоб обережно! Не так, як учора, що одну панночку зачепили та трохи було не підняли у гору! (Регіт між артистами).

Розпорядчик (строго). А як-же стануть спускати завісу — де, бува, зачепить ся, — беріть ся усі гуртом і тягніть до низу!

Режисер. Та глядіть, тоді вже годі танцювати, бо тільки самі ноги, що стрибають, буде видно публіці! Зовсім неестетично виходить і навіть ненатурально! (Регіт артистів).

Діріжер (строго, до паничів). А ви не дуже то вискакуйте на край сцени! Бо того й гляди ступите на голову музиці! (Регіт між артистами).

Розпорядчик. Чи не починати нам вже репетицію? (Глянувши). Публіка вже збираєть ся!

Режисер. То й починаєм...

Розпорядчик (голосно, до артистів). Панове, панове, починаєм!

Режисер (кричить). На місця! На місця! „Левко“ наперед! Де „Левко“? (Між паничами крик: „Нема! Нема! Не прийшов!“).

Режисер (з досадою). Він завсїди запізнюєть ся! Щож його дождати, чи що?

Панич перший (виступивши). Та він мабуть зовсім не прийде! Я зустрів його в ранці, то кавав, відречеть ся; бо його запросила грати на своїому спектаклі пані Гординська. Але я не пойняв йому віри... думав так... жартує... (Всі остовпіли. Входить льокай, подає розпорядчику пакет і виходить).

Розпорядчик (дивуючись). А се що таке? (Рве пакет, читає лист і киває його гнівно до долу зімнявши). Так і єсть!

Режисер. Що таке?

Діріжер. Від кого?

Розпорядчик. Від него! Не буде! (З гіркою іронією). Пише: „по непредвидѣннымъ обстоятельствамъ“. Знаєм, які се „непредвидѣнныя“! До пані Гординської запрошений! (Між артистами рух і крик: „Та як-же можна! В останню годину! На віщо-ж брав ся! І нічого не кавав! Се вже зовсім несовісно!“).

Режисер (з одчаєм). Що-ж його робити? Без „Левка“ не можна! Треба иньшого вибрати! Панове, хто згоджуєть ся, виступайте! (Ніхто не виступає).

Розпорядчик (клянаєть ся паничам). Змилуйтесь, панове! Візьміть ся котрий! Бачите самі — біда! Генеральна репетиция! (Між паничками слова: „Хиба то трудна роля? Чому не взятись? Отсе які страхополохи! А ще хлопці!“ Входить несміливо панич, убраний за парубка. Між артистами крик: „От може він візьметь ся! Сказати йому! Чи не згодить ся! Попросити його!“).

Режисер (тихо). Та він же не був зовсім на репетициях! Нічого не знає! (Павза. Зітхнувши). Про те — поспитаємось! Иньшого нема! (До панича). Чи не згодитесь ви взяти на себе ролі „Левка“?

Панич (соромлячись). Я ніколи не був на сцені!

Розпорядчик. То нічого! Навчитесь!

Панич (покірно). Добре!

Режисер (бадьорить ся). Яюсь зійде! Ось ми пройдем поки що вашу ролю! (До панночок). „Оксано“, виходьте!

Панночка (виступає, уперто). Я не буду!

Режисер (скипівши). Як то „не буду“?

Панночка. Не хочу!

Режисер. Як то „не хочу“?

Панночка. Не хочу тай годі!

Режисер. Як то „не хочу тай годі“?

Розпорядчик (приступає до панночки). Може таки надумаетесь, панночко? Змилуйтесь, Бога ради! (Кланяється низенько). Генеральна репетиція!

Панночка (рівко). Та нехай хоч і розгенеральна! Я не буду! Запрошуйте иньшу! (Ховається між панночками).

Діріжер. Ну, комедія! (Входять пані перша і пані друга перечачись).

Пані перша (до розпорядчика). Вона хоче взяти мою ролю!

Пані друга. Бо ви відреклись!

Пані перша. Я того відреклась, що пані Козловська мене образила і ми посварились. Але пан розпорядчик поїхав до мене і упрохав.

Розпорядчик (кланяється). Ваша правда!

Пані перша. Тай ви не знаєте свої ролі! Я-ж на всіх репетиціях була, а ви ані разу!

Пані друга. Я всю ролю знаю, бо колись грала. (З пихою). І можу не хвалючись сказати: була добре пошанована публікою!

Пані перша. Коли-ж то було?

Пані друга. Не памятаю! Але не так давно!

Пані перша. За царя Непамятайла? (Павза). Тільки знайте, від своєї ролі я не відступлюсь!

Пані друга. Побачимо!

Пані перша. Побачимо! (Входить льокай, подає розпорядчику пакет і виходить).

Розпорядчик (рве скоро пакет і читає. Спустивши руки, безнадійно). Се так!

Усі разом. Що таке? Від кого?

Розпорядчик (в одчаю). Пані Козловська тяжко занедужала... лежить... Пише, що не буде! (Всі остовпіли).

Пані друга (до першої, злісно). Не казала!

Пані перша. Ваші штуки!

Режисер. Щож його робити? Головна роля! Без неї пропав спектакль!

Розпорядчик (хапаючись). Треба їхати! Просити... бла-гати... (Вибігав. Між артистами рух, гомін, слова: „Отсе біда! Без неї нічого не буде! Головна роля! Коли-б упро-сив! Пише: тяжко недужа, лежить! От Господи! Не те, то те!“).

Діріжер (тихо). Я догадуюсь, що тут таке! (Оглядаєть ся на пань).

Режисер (киває головою). Тай мені на-втямки!

Пані перша (до другої). То ви її напросили!

Пані друга (прикро). Помиляєтесь, то вона мене про-сила! Сама заїздила!

Пані перша. А до мене пан розпорядчик заїздив!

Пані друга. Але без неї і пан розпорядчик нічого не вдіє! (Панночки починають романса: „В чарах кохання“. Паничі невдоволені. Режисер і діріжер сердиті, щось нишком говорять між собою).

Режисер (голосно). Спускайте завісу!

Діріжер (на бік) Може чи не вмовкнуть! (Спускають за-вісу. Але співи ще чути якийсь час).

Дія друга.

Обстановка та сама. Усі на місцях. Входить пані Козловська, пишно убрана і гордо піднявши голову. За нею тихо плентаєть ся розпорядчик, зігнувшись у три погібелі і схиливши голову. Артисти радісно витають їх словами: „Одужали! Приїхали! Упро-хали! Будете грати!“

Режисер (нишком, до діріжера). Видно, що лежала! Убрана як на баль! Здоровієїнька!

Пані Козловська (поклін усім, милостиво пишаючись). Се я навмисно приїхала з паном розпорядчиком, щоб заспокоїти вас, панове! Мені трохи полекшало! Я буду грати! Не турбуйтеся! (До пані другої, подаючи їй руку). Ми з вами граєм?

Пані перша (скоро). Ні, зі мною!

Пані Козловська (прикро, любязно). Прошу вибачити, але пан розпорядчик обіцяв мені, що я буду грати

ось з ними! (Показує на паню другу). Инакше я й не згоджуюсь! Таку умову постановила!

Пані перша (нервово, криком). Се образа! образа!...

Розпорядчик (кидаєть ся до неї, бере за руки). Пані, голубочко, простіть! Не міг инакше! Нема часу! Генеральна репетиція! Спільні інтереси!

Пані перша (вириває руки, кривь сльози). Ось, гетьте! Так не роблять совісні люде! Самі заїздили... просили... благали... Я не згоджувалась... А тепер... Ох, усюди... всюди... по всьому місту... розповіщу... про ваш... вчинок... Які ви... Постривайте!... (Вибігає. Розпорядчик стоїть мов прибитий. Усі збентежені, косо поглядають на паню другу).

Пані друга (надувши губи). Коли через мене таке виходить, я краще відрікаюсь... (Іде).

Пані Козловська. Без вас і я не буду грати! (Іде).

Розпорядчик (кидаєть ся до них, задержує). То нічого, нічого! Прошу, не турбуйтеся! То так... непорозумінне!

Пані Козловська (милостиво). Ну, нехай уже, зостаюсь... За ради вас! (До пані другої). Ходім, пані, пройдемось ще по залі... Публіки доволі вже зібралось... (Бере її по під руку і вони пишно виходять).

Розпорядчик (ім у слід). Ой, щоб вас... Брехуном зробили!...

Режисер (нетерпляче). Починаєм, бо й так загаялись! (До панночок). Котра з вас буде за „Оксану“? (Між панночками крик: „Не я! Не я! Не я!“ Між паничами мова: „Отсе які несміливі! Щож тут такого? Беріть ся котра!“).

Розпорядчик (хапаючись за голову). Ох, збожеволію!

Режисер (в одчаю). А я завішусь!

Діріжер (люто). А я... я... я не знаю, що я роблю!... (Панночки радять між собою і далі випихають одну панночку наперед во словами: „Вона згоджуєть ся!“).

Режисер (радісно). Згоджуєть ся?

Панночка. Згоджуюсь! (Розпорядчик притискає руку до серця і низенько кланяєть ся панночці).

Діріжер. А ви-ж знаєте свою ролю?

Панночка. Знаю! Але я не можу сьогодні співати... (несміливо) бо... захрипла...

Діріжер (з серцем). Налузулись насіння? (Панночка вину-
вато схиляє голову). Отак завсіди! Ніколи не слухають!

Режисер. Але як-же без „Оксани“? Нічого не буде!

Розпорядчик. Панночки, візьміть ся котра! Прошу!
(Кланяється визенько).

Панночка перша. Тай беріть ся, коли охота єсть!
А ми не бажаєм!

Розпорядчик (кланяється ся). Панночки, прошу, благаю!
(Між панночками нетерплячий крик: „Одчепіть ся! Наску-
чили! Беріть ся самі, як охота єсть! Ми не хочемо! Ось
візьміть ся! Попробуйте! Цікаво буде!“ Розпорядчик з од-
чаєм). Мабуть, що прийдець ся! Ніхто не хоче!

Режисер (похмуро). Без „Оксани“ не можна! Не піде діло!

Розпорядчик (до паничів). Може ви, панове, згодитесь?
Хто хоче за „Оксану“? (Між паничами сьміх і крик:
„Ніхто! Ніхто! Візьміть ся самі!“ Розпорядчик покірно,
зітхаючи). Прийдець ся... (Між панночками сьміх і крик:
„Вберіть ся-ж за дівчину! Так не пустимо! З якої речі!
Хлопець поміж нами!“ Розпорядчик похмуро). Треба попро-
сити сестру, щоб убрала... Нема що робити! Громад-
ське діло! Спільні інтереси! (Зітхає і виходить замисле-
ний і смутний).

Діріжер. Тенор, виходьте, проспівайте свою партію
поки що... Аби часу не гаяти!

Тенор (виходить держачись за щок). Ох, вибачайте, але я
не можу співати! Отсе захопило зуба! (Охає).

Режисер (прискакуючи, скоро). То ви й завтра ще не будете?

Тенор. Я не знаю... Може й не буду!

Режисер. Та як-же можна?

Діріжер. Щож воно буде?

Тенор. Тут у залі між публікою єсть моя сестра, що
може співати за тенора. Тільки низьких нот не бере...

Діріжер. А як-же з низькими нотами ми будем?

Тенор. Хто з хлопців підтягати-ме... Щоб тільки непри-
мітно було...

Режисер (скоро). То покликати її! Нема часу! (Тенор
скоро виходить. Усі глядять на публіку і нишком балакають
між собою. Входить тенор з панночкою).

Діріжер. Ви співаєте за тенора?

Панночка (самовдоволено). В мене чудовий тенор, але ніхто про те не знає!

Діріжер. Чи знаєте свою партію?

Панночка. Чому? Ми з братом кілька разів співали в-двох...

Діріжер. То поспробуємо! Глядіть же, де низько, не візьмете — мовчіть, тільки рота роззявляйте: другий на той час підтягати-ме... (До павичів). Хто згоджується?

Панич перший (виступивши). Я буду!

Діріжер. То починаєм? (Дає знак музиці, щоб грала. До панночки). Ну, починайте! (Панночка мовчить).

Діріжер. Чого-ж ви?...

Панночка. Не можу... Я при публиці ніколи не співала...

Діріжер (з серцем). Отуди! (До тенора). Ідіть зараз до дантиста, зуба вирвіть!

Тенор (радо). Зараз іду! (До сестри). Ходім! (Виходять. Панночка засоромлена. Артисти нишком сьміються. Входить розпорядчик, убраний дівчиною у квітках і намисті. Між панночками регіт, оплески і крик: „Оксана! Оксана!“).

Панночка перша. Тай не погодилися!

Розпорядчик (з серцем). Не було часу! (Хапаючись). Починаєм! починаєм! Нічого барить са!

Режисер. На місця! на місця! (Артисти з сьміхом і жартами становлять ся: на переді дівчата, по заді хлопці). А ви становіть ся тут! (Становіть Левка на переді). Сцена з'ображає вечорниці — челядь гуляє... Ви „дурник“ і дівчата з вас глузують... Глядіть же, як стануть вони вас зачіпати, ви сердіть ся, а далі тікайте з хати! (До артистів). Та побільше руху, панове, не стійте мов стовпи!

Діріжер. Та не збивайтесь з такту! Глядіть на мене!

Розпорядчик (глянувши). А публіки — повна зала... Не наробіть же сорому, прошу вас уклінно, панове! (Кланяється усім. Артисти регочуть ся).

Режисер. Починаєм, „Оксано“! А беріть ся!

Розпорядчик (виступає перед Левком і підпершись смутно рукою починає). Чи ти, милий, пилом припав! (Загальний регіт артистів. Розпорядчик нетерпляче, строго). Панове, не забувайтесь, що ми не жартуєм! Генеральна репе-

тиця! Публіка єсть! (Кланяєть ся прикладаючи руку до серця). Прошу задержувати ваші сьмішки! (Між панночками сьміх і крик: „Намисто подавите, намисто подавите!“ Розпорядчик скоро одіймає руку. Загальний регіт артистів. Розпорядчик хапаєть ся за голову). Я так не можу! (Між панночками сьміх і крик: „Квітки помнете! Квітки помнете!“ Розпорядчик скоро одіймає руки. Регіт артистів. Розпорядчик гнівно). Я не буду!

Діріжер (гнівно). Як знаєте!

Режисер (гнівно). Не будемо й просити!

Розпорядчик (страшенно ображений). Попробуйте лиш самі! Ніхто не схотів! (Відступає на бік і стоїть сердитий і похмурий).

Режисер. Обійдемось! (До артистів). Починаєм! Щоб руху було більше!

Діріжер. Глядіть на мене!

Режисер (нетерпляче). Не „глядіть на мене“, а руху більше!

Діріжер. Не „руху більше“, а не збиватись з такту! Глядіть на мене!

Режисер (кричить). Руху більше, руху! Отак! Дивіть ся! (Ходить швидко по сцені махаючи шапкою. Ненароком зачіпає діріжера шапкою по голові).

Діріжер (відмахнувшись паличкою ненароком ударив по руці режисера). Ну, ви не дуже то увіходьте ув азарт!

Режисер (тріпаючи рукою). Тай ви не дуже то! (До артистів). Ну, чого стали? (До Левка). Памятайте-ж, тільки стануть зачіпати вас, сердіть ся і тікайте з хати! Починаєм! (Панночки починають жартовливої: „Ти думаєш, дурню, що я тебе люблю“, і обступають Левка. Режисер кричить). Руху більше! руху!...

Діріжер (кричить). Глядіть на мене! (Дівчата співаючи зачіпають Левка. Він махає руками і стрімголов біжить просто на публіку. Загальний крик і рух. Його задержують і повертають назад до дверей. Він вибігає мов несамопитий, зворухнувши стіни і потягнувши піч за собою. Всі остовпіли. Далі регіт між артистами і слова: „Се так, дебютував! Якийсь навіжений! Трохи хати не перекинув!“ Дехто становить піч, поправляє стіни, виглядає за двері. Розпорядчик стоїть нерухомий у безкрайому одчаю. Діріжер аж сам не свій). Сид! сором! скандаль!... (До режисера). А то все ваше „більше руху“! От і „нарухали“! Радійте тепер!

Режисер (сам не свій). То не „більше руху“, а „глядіть на мене“! От „нагледіли“! Любуйте ся тепер!

Діріжер. Я не буду! Відрікаюсь! (Кидає паличку і іде).

Режисер. Я не буду! Відрікаюсь! (Кидає шапку і іде).

Розпорядчик (стрепенувшись кидаєть ся до них, задержує).

Батечки! Голубчики! Братіки! Спільне діло! Добродійна мета! Генеральна репетиція! Власні інтереси!

Прошу... молю... благаю!...

Режисер (вертаєть ся). Тільки за ради вас!

Діріжер (вертаєть ся). Як би не ви!

Розпорядчик (зворушений, стискає їм руки). Спасибі, спасибі, братіки! (Нишком, показуючи на артистів). Може вони публіки стісняють ся?

Діріжер. Так геть її!

Режисер. Попрохати, щоб вийшли!

Розпорядчик (до публіки, кланяєть ся). Панове, прошу, виходьте! Артисти стісняють ся!

Панночка (вискочивши наперед, ображена). Коли так, то й я піду! Самі сказали — пускати публіку... Я запросила своїх знайомих...

Панночка друга. Тай я запросила! Тепер ніяково... (Між панночками крик: „І я! І я! Підем і ми! Коли так! Кидаєм усі! Се образа! Таке звуцання! Ходім! Ходім!“ Ідуть).

Панич перший. Як вони ідуть, чого нам тут зоставатись?

Панич другий. Та вже-ж! Хиба тільки на сьміх! (Між паничами крик: „Ходім! Ходім!“ Артисти виходять. Розпорядчик, режисер і діріжер стоять остовпілі).

Розпорядчик (безнадійно). Кінець! Кінець усьому!

Діріжер. Пропало діло! На сей раз уже пропало!

Режисер. Але афіші розліпили!

Розпорядчик (скоро). Братіку, голубчику, біжіть у типографію, скажіть, нехай пишуть „анонса“, що не буде спектаклю! Біжіть, голубчику, мерщій! Я вже нічого не розумію! (Ханаєть ся за голову). Ох, не в добрий час розпочали ми своє діло! Як би знаття, ніколи-б не брав ся!

Діріжер (приступає до його). Та ви заспокійтєсь!

Режисер (приступає). Не приймайте так гаряче до серця!
Розпорядчик (нервово). Розповісти всюди! Роздзвонили всюди! Потрапились! А тепер? Тільки сорому набрались! (З одчаєм). Таке гарне діло... добродійна мета!... Ніхто не піддержав! Нема у нас спілки! Свої інтереси! Кожен тягне у свій бік! Ніщо добре тут не піде! (Крізь сльози). Ох, не маю вже й я снаги! Кидаю й я! (Закриває лице руками і іде. Режисер і діріжер кидають ся задержувати його).

Діріжер (скоро). Треба завернути публіку і вони повернуть ся!

Режисер (скоро). І справді! Завертаймо!

Розпорядчик (одразу, з надією). А може? (Засапавшись біжить на край сцени до публіки, кланяєть ся низенько прикладаючи руку до серця). Панове, прошу уклінно, зоставайтесь!

Режисер (ставши з одного його боку, кланяєть ся). Панове, панове, дуже вас просимо! Артисти вже не стісняють ся!

Діріжер (ставши з другого боку, кланяєть ся). Зоставайтесь, панове! То вийшло непорозумінне! (Тим часом артисти входять і становлять ся по обидва боки сцени).

Розпорядчик (радісно, побачивши їх). Повернулись! Повернулись! (Обіймає і цілує режисера і діріжера еспансівно). Спасибі вам, братіки, що зрятували! Піддержали в тяжку годину! (Між панночками сьміх і крик: „Се так, по дівоцьки! Цілуватись з паничами! І сорому нема!“ Розпорядчик хапаючись). Але „анонса“ вже послали! (До режисера). Біжіть, братіку, скажіть, нехай пишуть „контр... контр... контр...“ (Сьмієть ся). Отсе заплутав ся, вибачайте! „Контр... контр-анонса...“ О вимовив! (Підстрибує, радісно). Що буде, буде, буде спектакль!... (Між панночками сьміх і крик: „А намісто брязчить! Ще побєте! Не дуже то стрибайте!“).

Режисер. Та ніякого „анонса“ ще не писали! Я-ж не ходив! (Павза). Починаєм, чи що!

Діріжер. Тільки щоб з такту не збитись!

Режисер. Найперше, щоб руху було більше!

Розпорядчик (достає годинник, дивить ся). Ох, лихо, вже дванацята! (Загальний крик).

Режисер. Коли-ж та репетиція буде?

Діріжер (з серцем). А не буде її зовсім!

Артисти. От тобі й генеральна репетиція!

Розпорядчик. Як-же його бути? Ніяково перед публікою? (Тихо радять ся усі між собою. Розпорядчик виступає до публіки, кланяєть ся). Просимо вибачення, шановні панове! Репетиції не буде! Нема вже часу! Але щоб не дурно ви проходились сюди, ми вам дещо заспіваємо! Коли ваша ласка послухати нас! (Кланяєть ся і відступає. Співають по вибору кілька гуртових пісень. На кінець танцюють. Завіса спадає).

